

Ježíšův rozhovor s matkou • Pokoušení Krista (poznámky)

Rudolf Steiner

Dnes máme mluvit především o rozhovoru Ježíše s jeho nevlastní matkou, která se pozvolna dopracovala k pochopení svého syna. S Ježíšovou nevlastní matkou nastala obrovská změna; vnořil se do ní duch druhé Marie, vlastní matky Ježíšovy, z duchovních světů. Tohoto ducha nyní nesla v sobě. Ukazuje se, že rozhovor Ježíše s matkou má hluboký význam pro skutečné pochopení mystéria na Golgotě z hlediska duchovně-vědeckého bádání. Matka Ježíši rozuměla lépe a lépe; bylo to určité citové porozumění. A tak mohl Ježíš mluvit o trojí bolesti, kterou prožil. Co říkal, bylo jakoby shrnutím toho, co se od jeho dvanácti let odehrávalo v jeho duši. Promlouval k matce o zážitcích, které měl od svých dvanácti do osmnácti let. Mluvil o velkých naukách Bat kol a mluvil o tom, jak mu nikdo nedokázal porozumět, jak nemohl mluvit o tom, co naléhavě musel někomu sdělit. Řekl matce; I kdyby tu byly dávné nauky, není tu nikdo, kdo by jim rozuměl. Potom mluvil o druhém bolestném zážitku. Mluvil o událostech před zpustlým oltářem a o tom, jak pronikl do dávných mystérií, při nichž bezprostředně sestupovaly božsky-duchovní bytosti, a jak i v tomto ohledu nastal úpadek. Místo starých dobrých pohanských bohů to byli démoni, kteří se účastnili obětních obřadů. Mluvil o velkých kosmických událostech, o jaksi obráceném Otčenáši. Byl to neobyčejný rozhovor, který vedl se svou matkou. Mluvil o tom, jak musel poznat, že Lucifer a Ahriman prchají od bran Ezejských a přicházejí k ostatním lidem, kteří nemohou dodržovat přísná pravidla jejich řádu. O tom všem mluvil. Bylo to, jako by před ní rozprostřel celý svůj dosavadní život.

Byl to rozhovor, který získal svůj charakter tím, že jeho slova nebyla pouhými slovy vyprávění, že v jeho slovech nebylo pouze to, co jinak ve slovech bývá; to co Ježíš říkal, byl do slov otisknutý nejniternější zážitek, do slov otisknutá bolest a utrpení, proměněné v nekonečnou lásku, bolest, která se proměnila v lásku a laskavost. Tato slova proudila k matce jako skutečnosti. Jako kus samotné duše se jeví to, co odcházelo od Ježíše a přecházelo k matce. Do několika málo hodin se směstnalo vše, co bylo víc než pouhý zážitek. Byl to kosmický zážitek v nejvlastnějším slova smyslu. Ježíš Nazaretský mohl pronášet jen slova, v těchto slovech však spočívala část jeho duše.

A museli bychom toho mnoho vyprávět, kdybychom chtěli charakterizovat, co ukazuje kronika Akáša. Tak se v průběhu tohoto rozhovoru stalo, že před Ježíšovou duší jasně stálo, do jakého bodu dospěl vývoj lidstva. Nyní se v něm začalo rozsvěcet stále zřetelnější vědomí toho, že v něm je Zarathuštrova duše. A cítil, jak jako Zarathuštra prošel tehdejším vývojem lidstva. Co vám teď říkám, nebyla ona slova, která říkal Ježíš své matce; on se vyjadřoval tak, jak to pro ni bylo srozumitelné. To co cítil, mu objasňovalo tajemství vývoje lidstva. Nezapomenutelný je dojem, jak to Ježíš vnitřně pociťuje a prožívá, zatímco rozmlouvá se svou matkou. Vypráví matce o tom, jak každý lidský věk má určité síly a že to má velký význam. Kdysi byl věk lidstva, pradávna indická kultura, kdy lidé neobyčejně vynikali tím, že celý jejich život byl prožhnutý dětsky slunečními silami dětského věku. Něco z těchto sil v nás působí dodnes od našeho prvního do sedmého roku života.

Pak následovalo druhé období, pradávna perská doba, jež byla prostoupená silami, které dnes působí v člověku mezi jeho sedmým a čtrnáctým rokem.

Potom směřoval Ježíš svůj pohled na třetí epochu, na egyptskou dobu, v níž panovaly síly, které nyní působí v člověku od jeho čtrnáctého do jednadvacátého roku, tedy tam, kde ve vývoji jednotlivce hraje velkou roli duše pociťová. V tomto egyptském období byly pěstovány astronomické a matematické vědy.

A tu se v Ježíši vynořila otázka; V jaké epoše žijeme nyní, co může člověk prožít mezi jedenadvacátým a osmadvacátým rokem života? A pocítil, že vnější život je ovládán silami, které se rozlévaly v řecko-latinské kultuře, že to jsou však také síly poslední.

Smysl jednotlivého lidského života stál v celé své váze před očima Ježíše Nazaretského. Od osmadvacátého do pětatřicátého roku pak člověk překračuje polovinu svého života a začíná směřovat ke svému stáří. Tady už se neobjevují žádné nové životní síly; zděděné síly bohů jsou vyčerpány. Do této chvíle zde byly vzestupné síly, které jsou do poloviny života spotřebovávány. A co teď?

Nikde se neukazovalo nic nového, z čeho by mohly povstat síly pro lidstvo. Lidstvo by muselo uvadnout a uschnout, kdyby se neudálo nic nového. Tuto krizi musel Ježíš nějaký čas prožívat; pak se uvolnilo Zarathuštrovo Já, jehož přítomnost si teprve krátce předtím jako bleskem uvědomil. Ježíš se do té míry identifikoval s vývojem lidstva, že Zarathuštrovo Já přešlo s jeho slovy na matku. Zůstaly jen ony tři schrány a Ježíš se stal opět tím, kým byl ve svých dvanácti letech, ovšem se vším, co se do něj mohlo vnořit skrze prožitky Zarathuštrovy. A nyní pocítil impulz, který ho táhl k Jordánu za Janem Křtitelem. A tam se do Ježíše Nazaretského vnořilo to, co muselo vplynout do procesu lidstva a omladit ho, aby lidstvo neuschlo: bytost Kristova. Tento Kristův impulz sem vstoupil v době, kdy byli lidé nejhůře připraveni k jeho přijetí. Srdcem se mohli cítit ke Kristu přitahováni, avšak z moudrosti a sil dřívějších epoch zde už nebylo nic. Kristus tak zprvu působil jen jako síla, nikoli jako učitel. Ani dnes však lidstvo v pochopení Kristova impulzu nijak zvlášť nepokročilo.

Působnost Krista zpočátku nezávisela na pochopení, s nímž k němu lidé přistupovali. Po tři roky se Kristova bytost nořila do Ježíše Nazaretského. To, že bůh vstoupil do lidského těla, nebylo jen záležitostí lidí, bylo to zároveň záležitostí vyšších hierarchií. Být inkarnován v lidském těle, to dosud žádný bůh neprožil. To je na tom to otřesné: život boha v lidském těle během těchto tří let. Bylo to však nutné, aby byl opět možný vzestup lidí.

Nejprve byla Kristova bytost s Ježíšem Nazaretským spojena jen volně, stále těsněji se však v postupném vývoji, až do smrti na kříži, spojovala s jeho tělem. Lidstvo od té doby ovšem v pochopení duchovních věcí nijak nepokročilo. Jinak by se nemohlo stát, že by vyšla taková knížka, jako je Maeterlinckovo „O smrti“. Je to hloupá kniha. Říká se v ní: Až člověk pozbyde těla, bude jen duchem; pak už nebude moci trpět. - To je ovšem pravý opak toho, co je pravdou. Trpět musí vždycky duch, nikdy tělo. A v míře, v jaké se stupňuje individualita, stupňují se i bolesti, city. Pro dnešního člověka je proto také nemožné pochopit bolest prožívanou vtěleným bohem.

Jedna z žen chtěla hledat Ježíše v hrobě. On byl však duchovním tělem. Nebylo možné hledat Krista fyzickými smysly. Jistým opakováním tohoto hledání byly křížové výpravy ve středověku. Bylo to stejné marné hledání. A právě v této době křížových výprav se objevili němečtí mystikové, kteří opět tím pravým způsobem hledali spojení s Kristem. Kristus působil i tam, kde nebylo jeho učení; jako síla působil v celém lidstvu. Po křtu v Jordánu byl Kristus zatím volně poután na Ježíšovo tělo. Prvním, koho potkal, byl Lucifer. Ten dával panovat všem silám, které lze v nějaké bytosti vyvolat v podobě pýchy. „Uznáš-li mě, dám ti všechna království Země.“ Tento atak byl rychle odražen. Při druhém pokušení přišli Lucifer a Ahriman společně a slovy „Vrhni se do propasti“ chtěli v Kristu vyvolat hrůzu a strach.

Potřetí se objevil Ahriman sám se svou výzvou: „Řekni, aby se tyto kameny staly chlebem.“ Tato Ahrimanova otázka zanechala nevyřešený zbytek; nebyla zodpovězena bezezbytku. Že se tak nemohlo stát, to souvisí s nejnítěrnějšími silami vývoje Země, nakolik k ní lidé patří.

V tom spočívá něco takového, jako je otázka peněz. Ta souvisí s ahrimanskou otázkou. Ahriman si uchoval část své moci nad Ježíšem Kristem. To se ukázalo v Jidášii Iškariotském. V Jidášově zradě působí tato nevyřešená otázka.

Pak se ještě mluvilo o tom, že jen v temnotě bylo možné, aby Kristův impulz mohl být při smrti na kříži udělen Zemi. Zda to bylo zatmění Slunce nebo zda toto zatmění bylo způsobeno něčím jiným, nelze dnes ještě s určitostí říci. Nakonec byla řečena velmi naléhavá prosba o utajení těchto odhalení.

Stuttgart, 23. listopadu 1913